

X 2316451

Q. D. B. V.

AD

II f
1297

ORATIONES

QVORVMDAM SCHOLAE NOSTRAE
CATHEDRALIS ALVMNORVM
IN ACADEMIAS PROPEDIEM

ABITVRORVM

BENEVOLE AVDIENDAS

AVDITORES

PRO SVO QVEMQVE LOCO AC ORDINE
OBSERVANTISSIME HVMANISSIMEQVE

INVITAT

SIMVLQVE INQVIRIT IN CAVSSAM

QVAMOBREM FACTVM SIT

VT STOICAE SECTAE PHILOSOPHI DOCVERINT

OMNES OMNINO HOMINES

NE INIMICIS QVIDEM MALISQVE

EXCEPTIS

AMANDOS BENEFICIISQVE ADFICIENDOS

ESSE

M. IO. GEORG. Schulze,

EIVSDEM SCHOLAE RECTOR.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK
HALLE
(SAALE)

NVMBV RGI

LITTERIS BOSSOEGELIANIS

BIBLIOTHECA
MONICKAVIANA

NOn ita pridem accidit, vt, in enucleanda oratione Isocratis ad Demonicum, incideremus in praeceptum illud, quo huic ille auctor est suatorque, vt bonis quidem, non vero malis, hominibus beneficia collocet. De his enim si bene mereatur, futurum, vt idem illi vsu veniat, quod iis, qui alienos canes pascant: nam et hos aequè allatrare eos, qui dent, quam quoslibet; et illos non minus eos, qui bene de ipsis mereantur, quam illos, qui eis noceant, laedere. Qua occasione non potui non discipulis ostendere discrimen, quod intercedit inter morum doctrinam, quam gentes tradunt, et inter illam, quae ex ore seruatoris optimi promanauit. Christus enim hortatur omnes, disciplinam suam profitentes, vt non probos solum homines ament sibi que amicos, et illis bene studeant facere, a quibus vicem sibi redditum iri, sperare possunt; sed et illis, * a quibus omni iniuriarum genere adficiuntur. Quod si faciant, futurum, vt liquido appareat, ipsos esse filios patris caelestis, qui solem suum oriri faciat in malos iuxta ac bonos, et iustos iniustosque compluat. Neque tamen hoc seruatoris praeceptum accipiendum est, vt nouum et antea inauditum: quippe quum in diuina lege iam contineatur, quae iubet, inimicis etiam ** officia praestari. Sed mali interpretes sensum illius ita peruerterant, vt docerent, inimicis, et quidem alienis a Iudaeorum sacris, nulla tribuenda esse beneficia, sed eos potius odio quodam nouercali, ad interitum vsque, persequendos. In quo consentientes sibi habuerunt homines, profanae superstitioni addictos, qui vno ore atque consensu adfirmarunt, inimicos et improbos homines esse indignos, in quos beneficia conferantur. Hesiodus certe, cuius versus pro oraculis olim fuere habiti, populares suos docuit, *** amorem et beneficentiam in eos esse exer-

ercendam, a quibus se amatum iri et beneficia accepturos esse, sperare possent. Ex eodem fonte promanauit illud praeceptum, quo suis mandat, vt amicos tantum in conuiuium adhibeant; inimicos vero hoc beneficio indignos aestiment. In cuius sententiam facile discesserunt Phocylides **** et Theognis, **** quorum ille adfirmat, bene qui malo homini faciat, eum tam esse in vitio, quam si fenum in mare spargat; hic vero eandem sententiam pluribus verbis exponens, a bene improbis faciendo lectores deterret.

* Matth. V, 45. 46. ** Exod. XXIII, 4. 5. Deut. XXII, 1. Prouerb. XXIII, 17.

XXV, 21. 22. *** Op. et dies v. 340. 350. seq. **** v. 142. ***** v. 105. seq.

Mirum itaque alicui videri poterat, quid tandem sit, quod, quum omnes, diuinae veritatis lumine non collustrati, homines contenderent, malos et inimicos esse indignos, qui amentur, beneficiisque adfiantur, soli Stoici fuerint inuenti, qui docerent, omnes omnino homines, ne inimicis quidem concesseratisque exceptis, amandos esse, auxilioque iuandos. Id quod facile effatis Senecae, Epicteti et M. Aurelii Antonini demonstrari potest, qui Stoicorum familiae addicti fuerunt, et quorum integra ad nos peruenerunt monumenta. Inimicos enim, et eos, qui nobis iniurias intulerunt, amandos esse ita, vt iisdem opem feramus, Antoninus passim docet in libro, quem *de se ipso ad se ipsum* scripsit. Nos in uno eius alteroque testimonio acquieturi, in medium adferendum in primis putamus illud, quod extat lib. VIII §. XXVII. *Quum te alius, inquit, reprehendit aut odit, his aut aliis contra te verbis exclamat: adspice eorum animulas: intra et vide, quales sint, cernes, nihil esse, cur labores, hoc vel illud de te tales iudicent. Bene quidem iis velle debes; natura enim amici sunt, eosque dii omni ratione per insomnia, vaticinia, iis in rebus adiuant, quas ipsi pro magnis habent.* In quibus verbis sapientissimus imperator duas allegat causas, quibus nobis persuadere vult, vt credamus, inimicos etiam esse amandos;

) 2

qua-

quarum altera posita est in cognatione illa naturali, qua omnes omnino homines continentur; altera in exemplo Dei, qui illos suis beneficiis non indignos reputat. Hinc et lib. xi. §. XIII. *Contemnor, inquit, ab aliquo? viderit: ego curabo, ne quid contemtu dignum agam aut loquar. Odit me aliquis? viderit. Ego quidem omnibus sum placidus et benevolus, et huic adeo ipsi, qui contemnit aut odit, suum errorem paratus ostendere; neque hoc exprobrandi causa, aut ut patientiam ostentem meam, sed ingenue et probe. Quae verba ita comparata sunt, ut, teste Buddeo, * plane ad diuinarum litterarum sententiam accedere videantur. Lib. vii. vero §. xxvii. quales nos erga illos, qui iniuriis nos lacesuerunt, nos gerere debeamus, his verbis declarat: *Si quis aliquid contra te deliquerit, statim cogita, quam boni vel mali opinione peccauerit: id enim si cernas, misereberis eius, ac neque miraberis, neque irasceris. Nam aut ipse tu in eodem adhuc errore versaris, ut idem plane, quod is, aliudue quiddam eiusdem generis bonum putes; ergo et illi condonandus error, si et tibi: aut tu melius de bonis et malis iudicas, et eo placabilior esse debes ei, qui falsus est. Denique ut eos, qui in nos iniurii fuerunt, summa mansuetudine in trauitatem virtutis reducamus, Antoninus hortatur, quum lib. xi. §. xviii. *Mansuetudo, inquit, si genuina sit, non contumeliosa aut fucata, inuicta est. Quid vero vel procacissimus homo tibi faciet, si constanter mansuetudinem serues, ac si res ita ferat, placide eum horteris ac doceas, eo ipso tempore vacans huic rei, quum is te laedere nititur? Si dicas, noli, fili, ad alias res nati sumus; ego quidem non laedor, sed tu, fili: idque ci aperte et generatim ostendas, neque apes, neque vllum aliud eorum, quae ad coetum apta sunt natura, animalium ita agere. Oportet autem neque irridendi, neque conuiciandi causa hoc facere, sed amanter atque ita, ut cum solo loquaris, etiam si alii adsint. Quid? ne improbitatem quidem hominum efficere debere, ut illos odio prosequamur; quin potius illos aequo ferre animo nos oportere, et quidem numinis exemplo inductos, et nostrae imbecillitatis conscios,*
con-**

condocet Antoninus lib. VII. §. LXX. *Dii sunt immortales, inquit, tamen non indigne ferunt, quod in tam diuturno acuo semper omnino tot improbos homines perferre debeant: quin immo illorum curam summam gerunt. Tu autem, qui iamiam cessabis viuere, desperas, idque vnus e numero malorum. Ridiculum est, te non fugere tuam ipsius malitiam, id quod potes; aliorum velle fugere, quod non potes.* Nostrum autem esse, homines delinquentes erroris admissi admonere, et grauioribus peccatis se obstringentes ad bonam frugem reuocare, hoc est, quod sapientissimus imperator exponit lib. X. §. III. quum, *Si quis errat, inquit, docere eum debes benigne, et ostendere, quid non animaduuerit.* Optimum etiam remedium restinguendae irae, quae in animis nostris ex aliorum peccatis exardescit, propriae infirmitatis cogitationem commendat, quum eiusdem libri §. XXX. *Quum alicuius, inquit, offenderis peccato, statim ad te reuertere, et cogita, qua in re simili tu pecces, ut, quod argentum, voluptatem, gloriolam, et id genus alia, in bonis ducas. Id iram mox obliuione delebit.* Eorum tamen alios carpendi et perstringendi pruritus reiicit ac damnat, qui, quum ipsi vitiis sunt obruti, in alios tamen virgam stringere censoriam non ventur. Lib. enim XI. §. XXVIII. *Numquam, inquit, scribere et legere alios docebis, nisi ipse prius didiceris: id multo magis in vita verum est.* Nos etiam in eos, quibus non est religioni, atrocissimis se obligare flagitiis, miuiores aequioresque fore, si perpendamus, illos in eam male agendi consuetudinem adductos esse, vt aliter agere vix posse videantur, apparet lib. XII. §. XVI. Neque indignis ingratisque neganda esse beneficia, neque illis succensendum, quod malam nobis, bene de ipsis meritis, referant gratiam, videmus lib. VIII. §. XLII. vbi imperator philosophus docet, nos contentos esse debere eo, quod nostro functi fuerimus officio, licet nullam, immo indignam, mercedem accipiamus.

) 3

Haec

* In introd. ad. philosoph. Stoicam ex mente sententiaeque M. Aurelii. Antonini imperatoris, praemissa eius libris Sect. VII. §. XIII. p. 120.

Haec profecto Antonini praecepta ita sunt comparata, vt refutent illos, qui existimant, in diuinioribus litteris ea christianis hominibus facienda iniungi, quae sanae rationi e diametro repugnent. Deinde hoc omnino pertinet ad confirmandam religionis nostrae veritatem, * quod ea morum praecepta in illa traduntur, quae homines etiam, ab eadem alieni, vera esse, et humanae societati accommodata, cognouerunt.

* Grotius de Veritate religionis christianae. Lib. III. p. 216.

Illud tamen dolendum summopere est, quod tam salutare riuuli ex fonte impuro promanarunt. Quod si enim quaerimus, cur Stoici statuunt, amandos esse et beneficiis demerendos inimicos nostros et improbos homines? respondent: Quoniam omnes omnino homines vnius animae, essentiae scilicet diuinae, per vniuersum orbem diffusae, facti sunt participes. Nimirum credunt, animas nostras, ex ipsa numinis substantia ortas, progenitasque, particulas esse diuinae essentiae, et post mortem denuo conuerti in eam et commutari. Epictetus* enim easdem *μόρια ἢ ἀποσπασμάτια* particulas et decerpta Dei vocat, et Cicero,** ex Stoicorum mente sententiam ferens, a natura deorum hausos animos et delibatos habere nos, adfirmat. Idem Tullius,*** humanum animum decerptum ex mente diuina, dicit. Quid Seneca? * Ille vero diserte asserit, animum post mortem in originem suam redire, additque; et hoc habet argumentum diuinitatis suae, quod illum diuina delectant. Cui et M. Aurelius Antoninus** suffragatus, Oblitus es, inquit, *ὅτι ὁ ἐκάστῃ νῦν θεός, ἢ ἐκείθεν ἐββύηκε*, mentem vniuscuiusque esse Deum, et inde fluxisse. Et suam sententiam clarius explicans,*** Vna, inquit, anima, brutis animalibus est distributa, *εἰς δὲ τὰ λογικὰ μίαν νοερά ψυχὴ μεμέρισται*, vna mens rationem adeptis, quemadmodum vna est terrenorum terra. Nimirum diffusam esse per omnia corpora essentiam diuinam, et in iis animae mentisque, diuersimode tamen, et aliter in brutis, aliter in homibus, se exserendo, munere fungi, Stoici putarunt. Vn-

Vnde factum fuit, vt * animū Dei nomine tituloue insignirent. Sed hoc Stoicorum scitum, animas particulas esse diuinae auras, statuentium, facile erroris conuinci posse, nemo temere erit, qui inficietur. Vel enim anima hominis ita est pars essentiae diuinae, vt cum toto, ipso scilicet Deo, adhuc coniuncta sit; vel vt ab eo seiuncta sit et separata. Prius si asseras, ipsum Deum peccare, et multis magnisque vexari miseriis et calamitatibus, concedas, necesse est. Id quod tamen dici non potest ab eo, qui intelligit, Deum necessario debere esse sanctum et ita beatum, vt in illum nullus dolor et aegritudo cadat. Posterius si statuas; id consequitur, vt largiaris, Deum in particulas discerpi quasi et dilacerari. Quod nemo adfirmare potest, qui scit, Deum esse spiritum, vt omnis materiae concretionis, ita et diuisionis, expertem.

* I Dissert. cap. XIV. ** lib. I. de diuinat, *** lib. V. Tusculan:

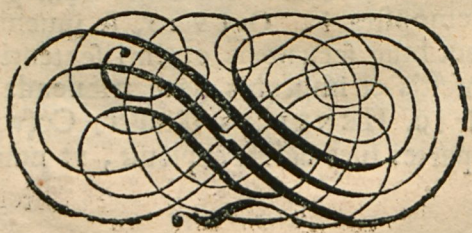
** praef. quaeft. natural. ** lib. XII, §. XXI. *** lib VIII, §. VI.

* SENECA ep. XXXI. ANTON. lib. III. s. v.

Quae ideo edisserui, vt intelligatur, alio fundamento niti Stoicos, adfirmantes, homines, nos infestantes, et peccatis se obstringentes, amandos, beneficiisque adficiendos esse, alio vero Christi cultores, eandem sententiam pronunciantes. Et causas quidem illas, quae ex christiana morum doctrina nos excitare debent, vt inimicos nostros, malosque homines, certo tamen modo, diligamus, exponere iussus est CAROLVS FRIDERICVS MEBESIVS, Burgscheidingensis Thuringus, iuuenis bene moratus et industrius, qui eo ipso, se tempus illud, quod per quatuor et amplius annos in conuictu meo ac contubernio transēgit, non male collocasse, demonstrabit. Qui vero, se inuenisse, putant, quod obiciant huic seruatoris optimi sententiae, hominibus nobis infestis et improbis certa tribuenda esse officia, illos refutabit Io. HENRICVS Richter, Coswiga Anhaltinus, qui ita partes suas adhuc expleuit, vt non possim non
fausta

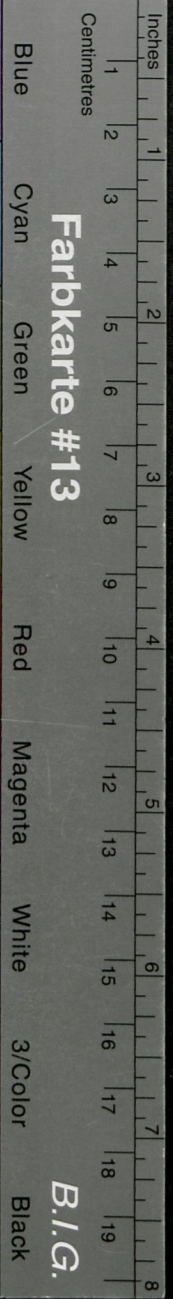
AK II 4 1297

fausta quaeuis ac felicia illi apprecari. Vtriusque vero et
 suo nomine gratias aget, quam poterit, maximas **Gottlieb**
SAMVEL Stecher, Wieha Thuringus, illis omnibus, quos
 in se et hos commilitones suos expertus est beneficos, dignus
 propterea, qui, vt gratus et beneficiorum acceptorum memor,
 in academia inueniat quam plurimos dignitatis suae fauto-
 res. Quod vt illi eueniat, atque vt his tribus academiae can-
 didatis omnia, quae in posterum fuscipient, ex sententia succe-
 dant, piis votis precibusque a Deo impetrare, pro eo ac
 a condiscipulis suis rogatus est, studebit **Io. ANDREAS Kolbe**/
Numburg. qui adhuc partes alumni scholae nostrae probi et
 diligentis ex sententia impleuit; quum prius exposuerit, stu-
 diorum similitudinem optimum esse, ad hominum animos
 conglutinandos, remedium. Et si vero horum declamato-
 rum dicendi materia magnam auditorum frequentiam illis
 conciliatura esse videatur; mearum tamen partium esse putau
SYMME REVERENDOS scholae nostrae **STATORES, ORATO-**
RES SACROS, et eos omnes, qui litterarum alumnis bene cu-
 piunt, quibus possim, rogare precibus, vt cras, peractis an-
 te meridiem sacris, hora **VIII.** in aede scholae nostrae ca-
 thedralis frequentes conuenire, et his declamatoribus exi-
 gui temporis attentionem praebere, dignentur. Id quod illi
 non in praesenti solum summi beneficii loco habebunt, sed
 in posterum etiam cauebunt, ne ex animis suis eius memo-
 riam vlla vnquam dealeat obliuio. P. P. Numburgi
VIII. Id. April. A. O. R. CIO IO CCXXXVIII.

ne

D. N. 352, 2.

X 2316451

Q. D. B. V.
AD

ORATIONES

QVORVMDAM SCHOLAE NOSTRAE
CATHEDRALIS ALVMNORVM
IN ACADEMIAS PROPEDIEM
ABITVRORVM

BENEVOLE AVDIENDAS
AVDITORES

PRO SVO QVEMQVE LOCO AC ORDINE
OBSERVANTISSIME HVMANISSIMEQVE
INVITAT

SIMVLQVE INQVIRIT IN CAVSSAM
QVAMOBREM FACTVM SIT

VT STOICAE SECTAE PHILOSOPHI DOCVERINT
OMNES OMNINO HOMINES
NE INIMICIS QVIDEM MALISQVE
EXCEPTIS
AMANDOS BENEFICIISQVE ADFICIENDOS
ESSE

M. IO. GEORG. Schulze,
EIVSDEM SCHOLAE RECTOR.

NVMBV RGI
LITTERIS BOSSOEGELIANIS

